

JAROSŁAW

MIASTO

WIELU KULTUR I RELIGII

ścieżka edukacyjna z historii

Cele:

- poznanie

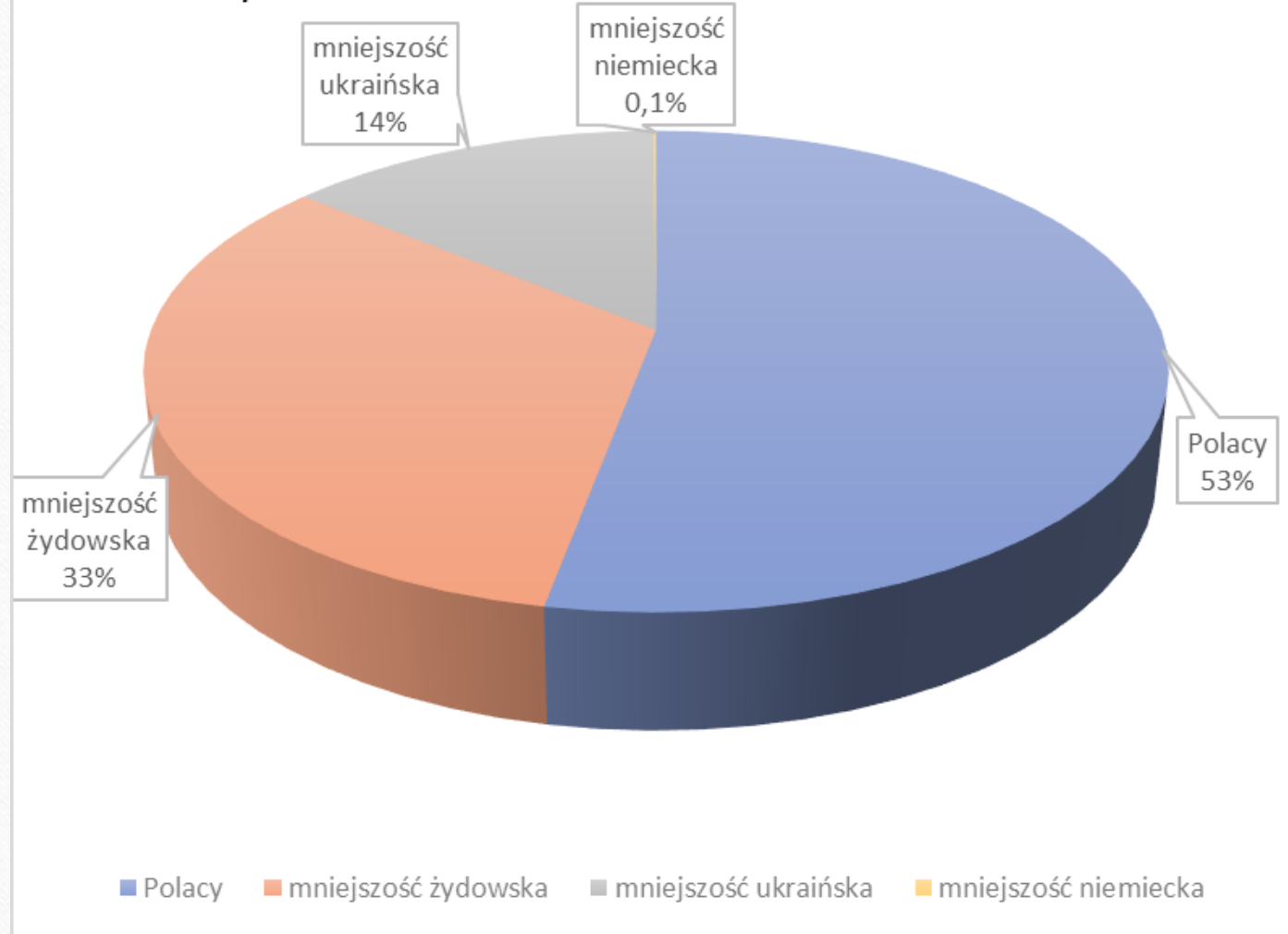
- mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Jarosław;
 - religii wyznawanych przez mieszkańców grodu na przestrzeni wieków;
 - spuścizny pozostawionej przez ludność ruską, ukraińską, żydowską, Włochów (synagogi, cerkwie, kamienice Orsettich, Attawantich);
 - okoliczności pobytu Węgrów w Jarosławiu (Wzgórze Św. Mikołaja, pomnik kopijnika);
 - okoliczności pobytu Szwedów i Węgrów w Jarosławiu. w Jarosławiu (Cygańska Góra, opactwo Benedyktynek);
- rozwijanie szacunku wobec innych wspólnot religijnych, etnicznych i narodowych.;**
- ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej,
- rozwijanie wiedzy o historii regionu;
- spacer ulicami Cygańska Góra, Tatarska, Ormiańska, Węgierska i wyjaśnienie pochodzenia ich nazw;

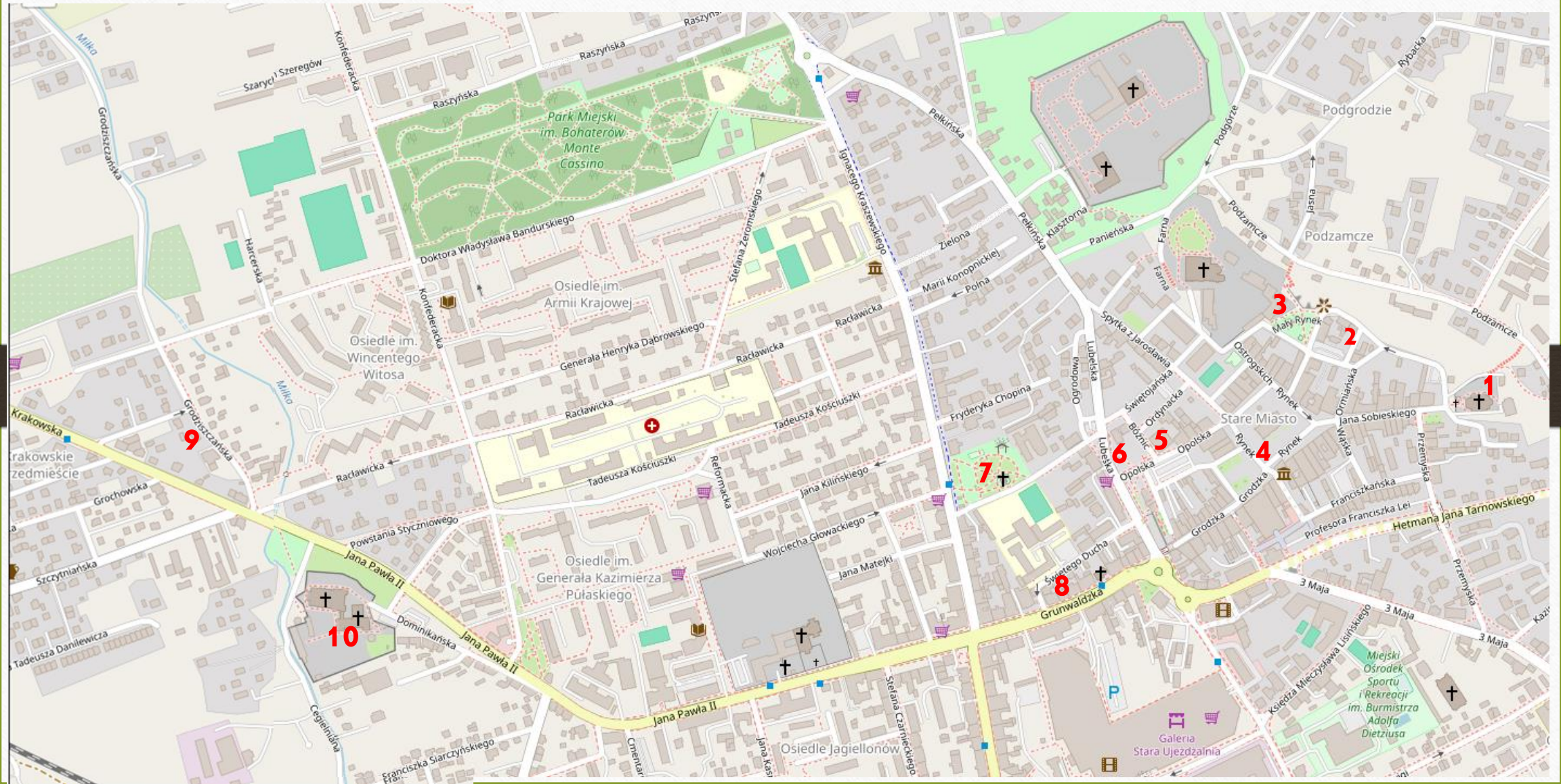
Zwiedzenie:

- Cerkwi pw. Przemienienia Pańskiego, obejrzenie synagogi, zwiedzenie Bazyliki Matki Boskiej Bolesnej zw. wcześniej kościołem w polu, legenda związana ze Słupem tatarskim

Czas przejścia ścieżki wraz z opowiadaniem i zapoznaniem z historią ok. 3 godz.

Spółeczność Jarosławia w latach 1918 - 1939

9

10

7

8

3

2

1

5

6

4

1. Cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego

Cerkiew pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego została zbudowana na fundamentach dawnego zamku Ostrogskich. Jest to świątynia grekokatolicka, jej budowę rozpoczęto w 1717 roku.

Budowa świątyni została ukończona dzięki hojności bogatego kupca, Eliasza Wapińskiego.

W latach 1911-1912 świątynia została przebudowana z jednonawowej na trzynawową z wieżami i kopułą. Po zakończeniu drugiej wojny światowej, na skutek wysiedleń ludności grekokatolickiej, cerkiew została pozbawiona gospodarza. W latach powojennych obiekt użytkowany był przez parafię łacińską; odprawiane w nim były nabożeństwa dla dzieci i młodzieży. W 1987 roku grekokatolicy odzyskali swoją świątynię, która w następnych latach (1987-1993) została wyremontowana i przywrócona do celów sakralnych.

Fundatorzy cerkwi, Eliaz i Pelagia Wapińscy zostali pochowani w kryptach świątyni.

W jarosławskiej cerkwi znajduje się także cenna ***ikona Matki Boskiej Brama Miłosierdzia***.

Ikona została koronowana koronami papieskimi w roku 1996, z okazji czterechstulecia Unii Brzeskiej.

2. Ulice Ormiańska i Tatarska

Na pojawienie się Ormian w Jarosławiu wielki wpływ miał jarosławski handel, który odbywał się w mieście dzięki korzystnemu położeniu grodu na szlakach handlowych ówczesnej Europy.

W czasie wielkich jarmarków Ormianie byli przewodnikami karawan docierających na jarosławski rynek, zajmowali się także handlem przyprawami korzennymi, bakaliami, egzotycznymi owocami, atłasami, kilimami, jedwabiem, biżuterią, wschodnimi lekami, tytoniem i winem. Byli właścicielami wielu bogato zaopatrzonych składów w mieście.

3. Cygańska Góra

Według legendy na miejscu, gdzie się znajduje dzisiejsza ulica „Cygańska Góra”, powieszono kiedyś członków gangu koniokradów, będących Cyganami (lub Romami, jeśli kto woli). Nazwa ta jest w istocie próbą przełożenia na polski przedwojennej – „Zigankenberg”.

4. Włosi w Jarosławiu

Na przełomie XVI i XVII stulecia

Jarosław liczył około 3000 osób.

Osiedlali się tutaj dość licznie Włosi

(Attavanti, Savioli), Ormianie

i przedstawiciele innych narodowości.

Dwie dawne kamienice Attavantich

i Orsettich zachowały do dzisiaj nazwy

patrycjuszowskich rodzin

mieszczkańskich.

Kamienica Orsettich to jedna z najpiękniejszych późnorenesansowych kamienic mieszczańskich w Polsce, z podcieniami, attyką oraz bogatym wystrojem wnętrza.

Dom mieszczański wzniesiony został ok. 1570 r. jako murowany parterowy, z sienią przejazdową na osi, dwoma sklepami po bokach, oficyną w podwórzu oraz drewnianym podcieniem. Początkowo należał do Jana Raczkowskiego, a od 1585 r. aptekarza Stanisława Smiszowica. Podczas pożarów miasta w 1600 i 1625 r. uległ zniszczeniu, lecz użytkowany był przez przejezdnych kupców wynajmujących lokale jarosławskie jarmarki i do przechowywania towarów przez cały rok.

W 1633 r. dom zakupił włoski kupiec Wilhelm Orsetti, który wyremontował i rozbudował go, nadając charakter bogatej kamienicy mieszczańskiej (1646 r.). Dwukondygnacyjna, z arkadowymi podcieniami, grzebieniem attyki oraz bogatym wystrojem wewnętrznym (belkowym stropem modrzewiowym w wielkiej izbie i malowidłami ściennymi) przetrwała niemal w niezmienionej formie do dnia dzisiejszego.

Kamienica Attavantich po pożarze miasta w 1625 roku została zakupiona przez włoskiego kupca Juliusza Attavanti. W 80 roku wyremontował ją kolejny właściciel, jarosławski wójt – Jan Metlant.

Kamienica jest budynkiem trzykondygnacyjnym, podpiwniczonym, pod którym znajdują się bardzo długie korytarze. Początkowo był to budynek wiatowy, z podcieniami i szeroką sienią. Uległ on przebudowie, obecnie na miejscu wiaty znajduje się podwórko. Po zajęciu ratusza przez Austriaków, ulokowano w tej kamienicy władze gminy miejskiej, a następnie sąd. W dwudziestym wieku mieściła się tu szkoła ludowa oraz założone przez wybitną pianistkę, Marię Turzańską.

5. Ludność żydowska

Zwarte skupisko ludności żydowskiej początkowo istniało tylko na Przedmieściu Ruskim, a następnie w okresie rozbiorów powstało w Rynku oraz przy zachodniej części miasta, czyli kwartał z Placem Bóżnic w kierunku ulicy Lubelskiej i Spytka. Na przykład dzisiejsza ulica Opolska była zamieszкана w całości przez społeczność żydowską. W zasadzie dzielnica żydowska nie charakteryzowała się odrębną architekturą. W Jarosławiu występuje brak śladów stricte żydowskiej zabudowy mieszkaniowej. Wyraźnych śladów ich obecności można było dopatrzeć się w licznych szyldach sklepowych wiszących na fasadach kamienic. Zwłaszcza w latach drugiej Rzeczypospolitej Żydzi odgrywali dużą rolę w handlu. Tuż przed wojną należała do nich niemal połowa firm handlowych działających na tych terenach.

Duża i mała synagoga przy ul. Opolskiej

Synagoga przy Placu Bóznic zwana Dużą została wybudowana w latach 1807 -1811 prawdopodobnie w miejscu poprzedniej z drugiej. Kapitałny remont został przeprowadzony za czasów przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, Henryka Strisowera w 1905 r. Aktualnie w synagodze znajdują się sale dydaktyczne Zespołu Szkół Plastycznych im. Stanisława Wyspiańskiego.

Sala modlitw spełnia rolę sali wystawowej.

10 września 2012 r. na ścianie południowej Dużej Synagogi odsłonięto pierwszą w mieście tablicę poświęconą tragedii Żydów z Jarosławia i okolicy w okresie okupacji. W pobliżu zachowała się Mała Synagoga wzniesiona pod koniec XIX w. ze składek prywatnych jarosławskich Żydów, w której organizowano uroczystości ślubne, szabatowe i inne.

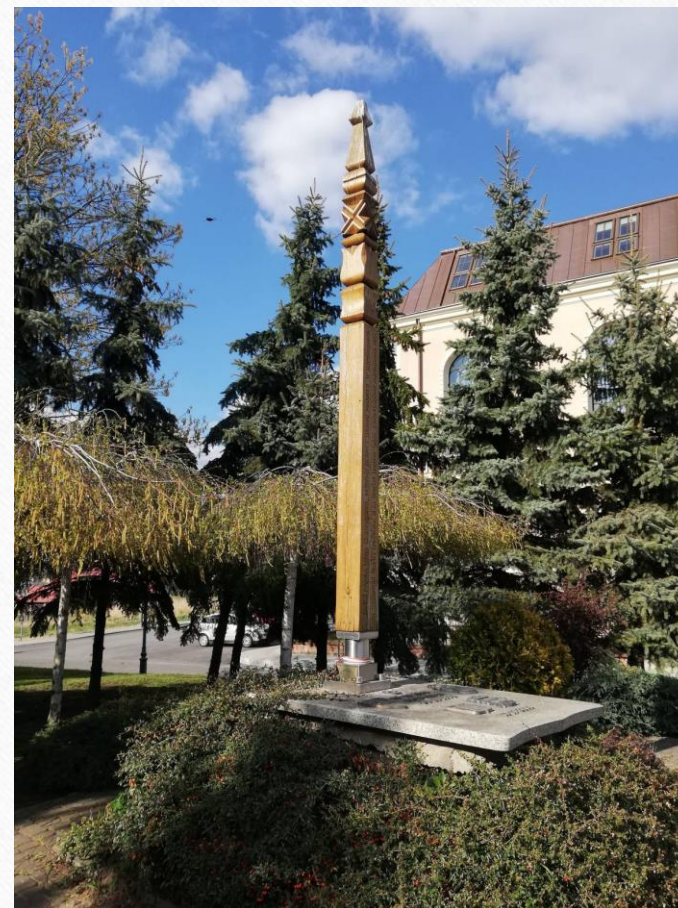
6. Związki z Węgrami.

Pomnik kopijnika

Kopijnik został postawiony w 2001 r. z inicjatywy konsula Węgier i poświęcony jest Leonowi Czechowskiemu.

Był polskim wojskowym, który wslawił się wielkim zaangażowaniem w walkach narodowowyzwoleńczych w czasie powstań 1861 i 1863 r. Za męstwo w bitwie pod Olszynką Grochowską odznaczony został Orderem Virtuti Militari.

W 1849 r. Czechowski przedostał się na teren Węgier, do Siedmiogrodu, gdzie organizował polską piechotę. General Józef Bem awansował go do stopnia pułkownika. Zmarł w Jarosławiu i został pochowany na starym cmentarzu.

7. Cerkiew pw. Zaśnięcia NMP

Najstarsza znana informacja o cerkwi w tym miejscu pochodzi z 1520 roku. W XVII w. wybudowano murowaną cerkiew.

Do 1766 r. pełniła ona funkcję świątyni parafialnej. Po zaborach została przejęta przez Austriaków i w 1789 r. zamieniona na prochownię, a następnie wystawiona na sprzedaż. W roku 1791 budynek został odkupiony przez grekokatolików. Wykonano wówczas remont zachowanego prezbiterium cerkwi, z przeznaczeniem na kaplicę.

Wokół cerkwi znajdował się cmentarz, niestety nagrobki były niszczone po zakończeniu II wojny światowej, a pozostałe ostatecznie zasypane w 1954 r .

8. Protestanci w Jarosławiu – Kościół Św. Ducha

Kościół Św. Ducha powstał na miejscu drewnianej kaplicy, która połączona była z budynkiem szpitalnym. Drewniana kaplica przetrwała do roku 1689.r. Murowany kościół poświęcono 7 sierpnia 1690 roku, nadając mu wezwanie Świętego Ducha, św. Michała Archanioła (patrona miasta) oraz św. Błażeja. Od czasu zaboru austriackiego aż do 1944 r. kościół pełnił rolę świątyni protestanckiej.

W pobliżu kościoła znajdował się budynek szpitalny oraz ogród, sad, stodoły i stajnie. W sąsiedztwie funkcjonował także cmentarz. Najprawdopodobniej służył on do grzebania osób zmarłych w przykościelnym szpitalu.

9. Słup Tatarski

Słup tatarski powstał prawdopodobnie na przełomie XVII i XVIII wieku.

Legenda mówi, że podczas oblężenia kościoła Dominikanów przez Tatarów, jeden z obrońców kościoła wystrzelił strzałę, która zabiła chana tatarskiego.

Na miejscu jego śmierci Tatarzy go pochowali, usypali kopiec a na nim wybudowali słup.

Ze słupem wiąże się romantyczna i zarazem tragiczna legenda. Córka burmistrza Jarosławia zakochała się w synu chana – Selimie. Mieszkańcy nie chcieli się zgodzić na związek młodych i zabili Selima.

W miejscu jego śmierci wystawiono pamiątkowy słup.

10. Bazylika Matki Boskiej Bolesnej

Jedną z najpiękniejszych jarosławskich świątyń jest sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej. Początkiem kultu maryjnego w tym miejscu było wydarzenie z 20 sierpnia 1381 r., kiedy to pasterze znaleźli na drzewie gruszy figurę Piety. W pobliżu tego miejsca wypływało źródło, którego wodzie przypisywano cudowne działanie.

Początkowo na tzw. „Wzgórzu Pobożności” postawiono drewnianą kaplicę, jednak ta nie mogła pomieścić gromadzących się coraz liczniej pielgrzymów, a ponadto ulegała zniszczeniu podczas najazdów tatarskich. W 1421 r. powstał więc obszerny, murowany kościół w stylu gotyckim, ufundowany przez Rafała Tarnowskiego. W 1629 r. księżna Anna Ostrogska przekazała świątynię jezuitom, jej córka zaś, Anna Alojza Chodkiewiczowa, w latach późniejszych ufundowała klasztor. W 1755 r. miała miejsce uroczysta koronacja jarosławskiej Piety koronami papieskimi, uzyskanymi od papieża Klemensa XII. W 1773 r. nastąpiła kasata kościoła i kolegium jezuickiego, natomiast w 1777 roku obiekt oddano pod opiekę oo. Dominikanów przybyłych z Bochni, których klasztor spłonął.